

2017-2020
Nafarroa

LAN OSASUNeko
EKINTZA PLANA

LANAREN ETA ADINEKOEN **AZPIPROGRAMA**

Nafarroako Osasun
Publikoaren eta Lan
Osasunaren Institutua

Instituto de Salud
Pública y Laboral
de Navarra

LANAREN ETA ADINEKOEN AZPIPROGRAMA

Sarrera / Egoeraren azterketa

Europar zahartu egin da populazio aktiboa. Laneko segurtasuna eta osasuna erabakigarriak dira lan bitartea hobe baten bitartez bermatzeko zahartze aktiboa. Beharrezkoa da langile talde honen ezaugarriak aintzat hartzea bai prebentzio arloko alderdiei ekiterakoan bai osasun arlokoak aztertzerakoan, esate baterako, osasunaren zaintza eta aldi baterako ezintasuna, edo osasun publikoaren arloko alderdiak, hala nola osasunaren sustapena.

EB-27an populazio aktiboari buruz dauden aurreikuspenek diote %16,2 eginen duela gora 55 urtetik 64ra bitarteko adin-tarteak 2010etik 2030era (9,9 milioi)¹⁷. Adineko langileak populazio aktiboaren %30 edo gehiago izanen dira, nahiz eta adin-tarte horretako langileen erdiek baino gehiago uzten duten lana erretiro-adina iritsi baino lehen.

Nafarroan, 2006an 55 urtetik 64ra bitarteko populazio aktiboa langileen %13,2 zen ($z=34.751$) eta 2016an, berriz, %18,1 ($z=47.408$). Fenomeno hori, bestalde, feminizatu egin da. 2006an adin-tarte horretako soldatapeko emakumeak langile guztien %4,14 ziren eta gaur egun, ordea, %7,81; adin horretako gizonen pisua, berriz, ehunekotan %9,1etik %10,2ra igaro da.

Pertsona aseguratutako aktiboaren ehunekoen bilakaera adin-tartearen arabera Nafarroan. 2006-16

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
16tik 24 urtera bitarte	%7,12	%6,89	%6,66	%5,43	%4,95	%4,59	%4,44	%4,12	%4,29	%5,74	%4,62
25etik 34 urtera bitarte	%28,83	%28,17	%27,46	%26,25	%25,17	%24,07	%22,75	%21,63	%20,72	%20,35	%18,91
35etik 44 urtera bitarte	%28,45	%28,69	%28,97	%29,55	%30,24	%30,77	%30,98	%31,32	%31,20	%30,90	%30,36
45etik 54 urtera bitarte	%22,15	%22,47	%22,98	%24,14	%24,76	%25,32	%26,00	%26,68	%27,19	%27,37	%28,00
55 urtetik 64 urtera edo gehiago	%13,25	%13,55	%13,77	%14,55	%14,81	%15,18	%15,78	%16,20	%16,56	%15,60	%18,06
Aseguratu aktiboaren kopurua, guztira	262.233	271.181	276.783	264.636	257.611	255.981	253.411	249.210	251.534	264.870	262.450

Laneko Segurtasun eta Osasunerako 2014-2020ko Estrategia Europarraren helburua da 20tik 64ra urte bitarteko populazioaren enplegu-tasa %75etara handitzea. Horretarako, Europako herritarrek urte gehiago egin beharko dute lan².

Adineko langileen artean, arreta-maila eta erreflexuak murriztu ohi dira eta horrek lanaldiaren iraupena mugatu beharra ekartzen du, baita gaueko lana nahiz txandakakoa saihestu beharra ere. Era berean, lan denboraren gainean jarduteaz gain, bestelako neurriak ere hartu beharra dago lanaren edukiaren gainean jarduteko. Aurrekoarekin batera, kontuan hartu beharreko beste alderdi garrantzitsu bat osasuna da, izan ere, 55 urteko langileek eta zaharragoek beste adin-tarte batzuetako gainerako langileek baino osasun egoera makurragoa dutela uste dute. Nafarroako lan baldintzen eta osasunaren gaineko 2016ko III. inkestan (2014ko landa-lana), adin-tarte horretako langileen %26k adierazi du bere osasun egoera hala moduzkoa, txarra edo oso txarra dela.

Hezur eta giharretako arazoak eta arazo mentalak dira adin horietako osasun arazo nagusiak. Gaitasun fisiko txikiagoa arazo bihurtzen da batez ere lan fisikoko karga handia duten enpleguetan. Erretiro aurreratuaren eta laneko ezintasunaren arriskuei aitzintzeko, 50etik 64 urtera bitarteko langileen %30ek presazko doikuntzak behar ditu lanean beren osasun arazoaren ondorioz. Egindako azterlanek erakusten dute ezen, laneko errendimenduaren neurketan, laneko esperientziak berdindu egiten duela oinarritzeko prozesu kognitibo batzuen gainbehera, hala nola oroimenaren funtzioena eta gaitasun psikomotorrena.

Erretiro-adinera arte edo are ondotik ere erakundean lanean segitzeko erabakiaren atzean faktore aunitz daude: jasotako begirunea, enplegatzailearenganako konfiantza, gainbegiratzailen sostengua eta atzera informazioa, tratu bidezkoa eta egokitzapen ergonomikoa. Horrek guztiak erabakiko du

¹⁷ Ilmarinen J. Promoción del envejecimiento activo en el trabajo. EU-Osha 2012.

<https://osha.europa.eu/es/themes/osh-management-context-ageing-workforce>

norainokoa den lanarekiko konpromisoa, eta konpromiso horrek ekartzen ahal du langilearen zahartze aktiboa.

2016-2017 urteetan helduko diegu adineko langileen arloa. 2018an adin-tarte gazteak izanen dira azpiprograma honen ardatza, laneko ezegonkortasuna eta behin-behinekotasuna izanik adin horien ezaugarri nagusiak. Istripuak izateko arrisku handiagoa dute beste adin-tarteek baino.

Xede-populazioa

Lan jarduera nekezenetan diharduten 50 urtetik goitiko pertsonak, hau da, garraioan, garbiketan, eraikuntzan, mendekotasuna dutenen zaintzan, nekazaritzan edo kualifikazio apalagoko jardueretan ari direnak.

Helburu orokorrak

1. Zahartze osasungarria (aktiboa) sustatzea lanean.
2. Langileek beren lan gaitasunari eustea erretiroa hartzeko adinera arte eta lanari ez uztea garaia baino lehen.
3. Adin tarte guztietako lan baldintzak hobetzea eta batez ere 50 urtetik goitiko langileenak.

Helburu berariazko eta zehatzak

	2017	2018	2019	2020
Lan baldintzak				
Klausulak sustatzea bai hitzarmen bai bestelako akordioetan 50 urtetik goitiko langileek gaueko txanda egin ez dezaten	n_0	$n_0 + \%10$	$n_0 + \%20$	$n_0 + \%30$
Bultzatzea beren osasun egoera hala moduzkoa edo txarra dela uste duten adineko langile aktiboaren ehunekoa txikitu dadin				
Arriskuen kudeaketa				
Sustatzea hezur eta giltzaduren ondoriozko bajen batez besteko intzidentzia murrizteko jarduketak 55-65 adin-tarteko langileen artean				
Prebentzio sistema				
Sustatzea prebentzio zerbitzuetako osasunaren zaintzaren barnean galdera bat sar dadila nork bere osasun egoera orokorraz uste duenari buruz, modu erantsian aztertze eta jarraipen diakronikoa egiteko gero.	n_0	$n_0 + \%10$	$n_0 + \%30$	$n_0 + \%50$
Jarduketak egitea hezur eta giltzaduren ondoriozko bajen batez besteko intzidentzia murrizteko 55-65 adin-tarteko langileen artean				
Lanari eta zahartze aktiboari buruzko jardunaldi bat egitea ordezkariendako eta prebentzioko teknikari eta sendagileendako				
Informazio sistemak				
Errolda egitea jakiteko zer enpresak bideratzen dituen 50 urtetik goitiko langileendako programa edo neurri berariazkoak, laneko arriskuen prebentzioari begira				
Sentsibilizazioa				
Enpresetan zabaltzea zahartze aktiboari buruzko kanpaina europarraren materialak				
Ikerketa				
Sustatzea ikerlan pilotu bat abiaraztea baja luze baten ondotik modu progresiboan atzera laneratzeari buruz				

Ekintzak, kronograma, unitate arduradunak

	Egutegia	Unitate arduraduna
Lan baldintzak		
Sustatzea borondatezkoa izan dadin 50 urtetik goitiko langileendako gaueko txandak egitea ala ez	2017	LOZ
Arriskuen kudeaketa		
Sustatzea arriskuen ebaluazioetan adinaren aldaera sar dadin (aldiera deskriptibo hutsa izan beharrean)	Iraunkorra	LAPA
Programa bat bideratzea baja luze baten ondotik modu progresiboan berriro laneratzeko	2017-2018	SVCIM-LMLEA
Prebentzio sistema		
Parte-hartzea Lanerako Segurtasun eta Osasunerako Europako Agentziaren "lan osasungarriak" izeneko kanpaina europarretan	2016-2017	PIU
Jardunaldiak egitea jardunbide egokien eredu berri emateko	2018	PIU-LMLEA
Prebentzioari eta lan adinari buruzko jardunaldia	2016-2017	LMLEA-PIU
Dokumentazio lagungarria prestatzea arriskuen ebaluazioetan adinaren aldaera sar dadin sustatzearen	2017	LAPA
Sentsibilizazioa		
Gida eta agiriak zabaltzea arrisku-faktoreen eraginpean egotearen ondorioetan adinak duen eraginari buruz	2016-2017	LAPA-LMLEA
Sustatzea adinduenen lan baldintza psikosozialak hobetu daitezkeen honako hauen bidez: aitortza, komunikazioa, informazioa...	2016-2017	LAPA
Ikerketa		
Nafarroan sakon aztertzea zer eragin duen adinaren aldaerak laneko ezbehar-tasan.	2018	LOZ

Ebaluazioa

Adierazleak
Txikitzea beren osasun egoera hala moduzkoa edo txarra dela uste duten adineko langile aktiboen ehunekoa
Hezur eta giltzaduren ondoriozko ezintasun iraunkorren kopurua urteko 65 urtetik beheitiko langileen artean
Hezur eta giltzaduren ondoriozko baje batez besteko intzidentzia 55-65 adin-tarteko langileen artean
Alta hartu arteko aldi baterako ezintasunaren batez besteko iraupena hezur eta giltzaduren ondorioz 55-65 adin-tarteko langileen artean
Zenbat enpresatara banatzen diren zahartze aktiboari buruzko kanpaina europarraren materialak
Zenbatek hartzen duten parte lanaren eta adinaren gaineko jardunaldietan
Zenbat enpresak bideratzen dituen 50 urtetik goitiko langileendako programa edo neurri berariazkoak laneko arriskuen prebentzioari begira
Zenbat enpresatan sartzen den osasunaren zaintzaren barnean galdera bat nork bere osasun egoera orokorraz uste duenari buruz, modu erantsian aztertzeke eta jarraipena egiteke gero
Zenbat hitzarmen eta enpresatan dagoen 50 urtetik goiti gaueko txandarik ez egiteko eskubidea eta zenbat langilek duten eskubide hori
Zenbat enpresak eta langilek duten prozeduraren bat baja luze baten ondoren pixkanaka laneratzeko berriz